

قدرت سینما در شکل دادن به افکار عمومی

ملاقات «معنا» و «معنویت»

فلسفه فرهنگ

دکتر غلامرضا عوانی

استاد فلسفه

۱. در دنیای امروز قدرت «فیلم» و تأثیر فیلمسازان غیرقابل انکار است. از این رو، فیلسوفان اجتماعی، «سینما» را هنری می‌دانند که امروزه با بدل شدن به صنعت، علاوه بر بازنمایی واقعیت جامعه، قدرت عظیمی در شکل دادن به افکار عمومی دارد. در این راستا «نظریه شکل‌دهی» و «مکتب فرانکفورت» سینما را ابزارهایی نیرومند برای شکل‌دهی به فرهنگ جامعه قلمداد می‌کنند. به همین دلیل است که اغلب سیاستمداران و سیاستگذاران از ابزار سینما بهره می‌گیرند تا آذهنان جامعه را در راستای اهداف خود سازماندهی کنند.

۲. سینمای جنگ به دلیل تأثیری که بر «تقویت حافظه ملی جامعه» دارد، یکی از زنده‌ترین ژانرهای سینمایی در دنیا شناخته می‌شود. برای چه جنگیدن و برای چه جنگیدن و چگونه جنگیدن، سه پرسشی است که در یک اثر سینمایی مربوط به جنگ باید مورد روایت قرار گیرد. با توجه به اینکه پایداری برای تقابل بین «حق» و «باطل» نمی‌توان تصور بود و این مصاف تا پایان دنیا پابرجاست؛ بنابراین قرأت از این تقابل دائمی، همواره برای ما موضوعیت دارد و می‌تواند سوژه فیلم‌های سینمای جنگ باشد.

۳. اما در سینمای دفاع مقدس «معنا» و «معنویت» در میدان نبرد به تلاقی مهمی می‌رسند. البته باید این را بدانیم که «جنگ مقدس» تنها به زمانه ما بر نمی‌گردد و این مفهوم از دوران جنگ‌های صلیبی مورد بهره‌برداری قرار می‌گرفته است و در دوره‌های مختلف کارویژه‌های تهییجی و تبلیغی خاص خود را داشته است؛ چنانکه حتی داعش از همین رویکرد در تشجیع طرفداران خود استفاده کرده است.

۴. در جامعه ما سینمای دفاع مقدس با هدف حفظ ارزش‌های دفاع مقدس و پاسداشت از فرهنگ جبهه، یکی از ژانرهای سینمایی قدرتمند و مورد استقبال جامعه است که با تمرکز بر ارزش‌های ملی و مردمی به «گفتار فرهنگی جامعه» وارد می‌شود و از ظرفیت موج‌آفرینی و جریان‌سازی خوبی هم در عرصه فرهنگ برخوردار است.

فداکاری و ایثار برای حفظ ارزش‌ها، ایجاد هویت و هدف جمعی، اعتلای همبستگی اجتماعی، ترویج روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌طلبی از جمله مؤلفه‌های محوری سینمای دفاع مقدس است که می‌تواند به تقویت حس فداکاری و ایثار در جامعه بینجامد و خرد جمعی جامعه را در راستای اعتلای این اهداف، ارتقا بخشد.

مکتوب حاضر متن ویرایش و تلخیص شده «ایران» از سخنرانی دکتر عوانی است که در نشست «نقد و بررسی سینما و روایت از جنگ» در محل خانه اندیشه‌ورزان علوم انسانی ارائه شده است.

دیگر به راحتی در آن حل و هضم نشود و بتواند بین امر ملی و امر جهانی تعادلی ایجاد کند؛ در حالی که نمایرها را می‌بیند اما به صدمت هم نمی‌افتد. ما برای اینکه بتوانیم مؤلفه‌های جداگانه را در نظام آموزشی درونی کنیم نیاز داریم که فهم درستی از «فرهنگ مشترک بشری» به دانش‌آموزان و دانشجویان منتقل کنیم؛ چنانکه به نگاه‌های ناسیونالیستی هم گرفتار نشویم. ساخت «ادبیات» یکی از جلوه‌های بازنمایی فرهنگ مشترک بشری است. همان‌طور که علامه جعفری در تفسیر مثنوی معنوی یا تفسیر نهج‌البلغه، از داستایوفسکی و ویکتور هوگو یا از ارنست همینگوی مثال می‌آورد تا بگوید در ادبیات جهانی، مؤلفه‌های مشترکی وجود دارد که همان «ارزش‌های متعالیه» است که می‌تواند در یک افق بالاتر انسان‌ها را به هم ربط دهد.

مسلم کردن انسان به تفکر انتقادی

«پداگوژی انتقادی» با تأکید بر «مؤلفه‌های مشترک فرهنگ بشری» به دنبال «ساخت جامعه معقول» است. نظام آموزشی با مسلح کردن انسان به «تفکر انتقادی» باید این خودآگاهی را در دل و ذهن و زبان انسان ایرانی ایجاد کند که به دنبال جامعه معقول با نهادهای معقول، مناسبات معقول و حاکمیت معقول و اساساً «انسان معقول» باشد.

علامه محمدتقی جعفری، معیار جالبی برای ساخت جامعه معقول به دست می‌دهد. او معتقد است جامعه معقول نظام اقتصادی، نظام آموزشی و... همگی در خدمت ارزش‌هایی باشند که به شیء‌وارگی افراد منتهی نشود، بلکه تفاوت‌ها و تکثرها را بپذیرد و به افراد چنان تشخص بدهد که موجب شکوفایی آنان شود.

تزئین انسان کرامت‌مند در شیوه پداگوژی انتقادی

آن نظام آموزشی می‌تواند «نظام معقول» و «انسان معقول» خلق کند که به انسان شخصیت دهد و او را به سمت شیء‌وارگی نبرد تا بتواند ظرفیت‌هایش را متبلور کند و فهم انتقادی از وضعیت و مناسبات موجود و معیاری برای ارزیابی از وضع موجود پیدا کند. چنین نظام آموزشی، تفکر انتقادی را در دانش‌آموزان و دانشجویان پرورش می‌دهد تا «قدرت نقد و انتقاد» پیدا کنند و خودباوری در آنان شکوفا شود.

برعکس، نظام‌های آموزشی غیرمعقول، انسان را به سمت تعبد می‌برند و شیوه‌هایی را ابداع می‌کنند که «انسان مطیع» خلق کنند. حاصل چنین سیستمی، انسان پرخاشگر و بازتولید خشونت در جامعه خواهد شد که در جاهایی در قالب قیام و در جایی هم ممکن است در قالب شورش یا حتی انقلاب ظهور یابد، اما اگر نظام آموزشی مبتنی بر «پداگوژی انتقادی» باشد مکانیزم‌های تحقیر و سرکوب و استعمار را به فر نشان می‌دهد و فضایی برای پرورش انسانیت انسان و ارتقای کرامت انسانی او خلق می‌کند تا امر متنوع و امر متکثر را درون «سیاست‌های یکپارچگی» بپذیرد و از ظرفیت‌های آن در ساخت جامعه معقول برخوردار شود.

اگر بخواهیم «پداگوژی انتقادی» را به مثابه یک دیدگاه به نظام آموزشی وارد کنیم باید یک ایده‌آل و یک اتوپیا داشته باشیم. آن ایده‌آل می‌تواند این باشد که انسان را از هر سلطه‌ای به غیاز «عقلانیت» و «ارزش‌های متعالی» رهایی دهد و انسان را به خودآگاهی برساند. وقتی نظام آموزشی، فرهنگ متعالی را با نگاه انتقادی بنیانگذاری کند انسان را از حالت تعبد و تمکین و شیء‌وارگی خارج می‌کند و «انسان کرامت‌مند» تحویل جامعه می‌دهد.

توانایی را می‌دهد که بتوانیم بین «امر محلی» و «امر جهانی» ارتباط برقرار کنیم. به این منظور باید این فهم مشترک را ایجاد کنیم که ایران جزئی از امر جهانی است که در تمدن نوین جهانی جایگاهی دارد. برای این منظور، نظام آموزشی باید «ذهنیت جهانی» را در نسبت با «ذهنیت محلی» ایجاد کند و قادر باشد این تصویر را به دانش‌آموز و دانشجو ارائه دهد که با وجود خطراتی که در بستر جهانی وجود دارد اما امر جهانی فرصت‌هایی را هم شامل می‌شود که می‌توانیم از آن بهره‌مند شویم. در واقع، نظام آموزشی یکی از میدان‌هایی است که می‌تواند تصویری از «امر جهانی» و نسبتش با «امر محلی» و «امر ملی» به دست دهد.

تمایز و نسبت «امر جهانی» با «امر جهانشمول»

رهاورد دیگری که رهابرد «پداگوژی انتقادی» در نظام آموزشی می‌تواند برای ما داشته باشد این است که این خودآگاهی را به سوژه ایرانی می‌دهد که نه تنها بین «امر ملی» و «امر جهانی» تمایز قائل شود و نسبت این دورا درک کند بلکه به تمایز و نسبت «امر جهانی» و «امر جهانشمول» هم آگاه شود.

«امر جهانشمول» به این معناست که کشورهای مختلف، تمدن‌های گوناگون و فرهنگ‌های متفاوت؛ همگی یک «وجه مشترک انسانی» دارند که شیرازه مشترک همه انسان‌هاست و نظام آموزشی در قالب «پداگوژی انتقادی» می‌تواند درحالی که دانش‌آموز را متوجه تهدیدها و ظرفیت‌های امرجهان‌شوم می‌کند، «فهم مشترک انسانی» را به دانش‌آموز و دانشجو القا کند؛ همان امری که علامه جعفری آن را «فرهنگ مشترک بشری» می‌خواند؛ یعنی انسان ایرانی به درجه‌ای برسد که در مواجهه با یک فرهنگ و تمدن

علامه

محمدتقی

جعفری،

معیار جالبی

برای ساخت

جامعه معقول

به دست

می‌دهد. او

معتقد است

جامعه معقول

جامعه‌ای

است که

در آن نظام

ارزشی، نظام

اقتصادی،

نظام آموزشی

و... همگی

در خدمت

ارزش‌هایی

باشند که به

شیء‌وارگی

افراد منتهی

نشود؛

همچنین

تفاوت‌ها

و تکثرها را

بپذیرد و به

افراد چنان

تشخص

بدهد که

موجب

شکوفایی

آنان شود

رهاورد «پداگوژی انتقادی» در نظام آموزشی

ساخت جامعه معقول

تکثراً در «سیاست یکپارچگی» چگونه لحاظ کنیم؟

جامعه‌شناسی فرهنگی

دکتر سید جواد میری

جامعه‌شناس و عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

«پداگوژی انتقادی» در نظام آموزشی ایران هنوز مهجور است و شبکه معنایی آن شکل نگرفته است، چرا که به اشتباه، گاه به تخریب دیگری یا تخریب نظام آموزشی موجود تفسیر می‌شود. در حالی که پداگوژی انتقادی ظرفیت‌های بسیاری در ارتقای جامعه و نظام آموزشی دارد. دانشگاه و گفتمان آکادمیک می‌تواند نقطه شروع خوبی برای بکار بردن این روش در نظام آموزشی باشد. در گام نخست می‌توانیم در «سطح نظر» این رهابرد را بکار گیریم تا بتدریج به «عرصه عمل» هم در نظام آموزشی وارد شود.

ساخت «امر ملی» و نسبتش با «امر جهانی»

از جمله دستاوردهای نظام آموزشی ایران این است که توانسته در کل ایران یک مفهوم عام از «ایرانیت» شکل دهد، چنانکه یک جهان‌بینی و نگاه مشترک ذیل نظام آموزشی در سراسر ایران ایجاد شده است، اما این کفایت نمی‌کند و ما باید به وضعیت برتری ارتقا پیدا کنیم و در این طی طریق «پداگوژی انتقادی» می‌تواند یاری‌گر ما باشد.

یکی از مؤلفه‌های اصلی «پداگوژی انتقادی» این است که به ما این

لحاظ کردن «امر متنوع» در نظام آموزشی

که به پیشرفت جامعه منتهی می‌شود. نظام آموزشی در جوامعی موفق ارزیابی می‌شود که مبتنی بر «درک دیگری» و «توسعه امر متنوع» باشد. چنین نظامی «دیگری» را به مثابه فرصت و ظرفیت بالقوه می‌بیند و با لحاظ کردن آن در سیاست‌گذاری‌های صحیح و متناسب، به ارتقای جامعه کمک می‌کند. اینها در حالی اتفاق می‌افتد که «دیگری» را به مثابه تهدید لحاظ نکنیم تا بخواهیم آن را نادیده‌اش بگیریم یا مهارش کنیم.

توسعه در جامعه بر مبنای «منابع کمی و سخت‌افزاری»

ارزشیابی می‌شد بعد به توسعه بر مبنای «منابع کیفی» تغییر پیدا کرد؛ اما اکنون به «توسعه انسانی» ارتقا یافته است. در چنین بستری است که ایده «پداگوژی انتقادی» در نظام آموزشی موضوعیت پیدا می‌کند؛ یعنی نظامی که بتواند «امر متکثر» را بپذیرد و از ظرفیت‌های بالقوه‌اش بهره بگیرد تا سیستمی ایجاد کند که انسان در آن به رشد و تعالی و خودآگاهی برسد.

مزایده سراسری املاک تملیکی و مازاد بر نیاز بانک سپه به شماره ۲۱۳۳/۱۴۰۳/۰۴

نوبت اول

۵. متقاضیان جهت کسب اطلاع از جزئیات املاک و با توجه به توضیحات مندرج در شرایط مزایده می‌توانند هماهنگی‌های لازم را بعمل آورند.

۶. شرکت در مزایده صرفاً از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) مقدور می‌باشد و کلیه مراحل فرآیند مزایده شامل خرید و دریافت اسناد مزایده، پرداخت تضمین شرکت در مزایده (ودیعه)، ارسال پیشنهاد قیمت و اطلاع از وضعیت برنده بودن مزایده‌گران مندرج از این طریق امکانپذیر می‌باشد.

۷. علاقه‌مندان به شرکت در مزایده می‌بایست جهت ثبت‌نام و دریافت گواهی امضای الکترونیکی (توکن) با دفتر ثبت‌نام سامانه ستاد با شماره ۱۴۵۶ تماس و یا به آدرس اینترنتی www.setadiran.ir مراجعه نمایند. کلیه اطلاعات املاک و مستغلات شامل مشخصات، شرایط و نحوه فروش در برد اعلان عمومی سامانه مزایده قابل مشاهده، بررسی و انتخاب می‌باشد.

۹۰۰۰ لغایت ۱۳ و پنج‌شنبه‌ها ساعت ۱۲ مقدور می‌باشد.)

نحوه فروش: نقد / نقد و اقساط

توجه: لطفاً به اصلاحات احتمالی مزایده که در آگهی نوبت دوم که در روزنامه صمت روز شنبه ۱۴۰۳/۴/۲۳ منتشر و در سایت بانک سپه به نشانی الکترونیکی www.banksepah.ir مندرج می‌گردد و تا پایان آخرین مهلت ارائه پیشنهادات ملگ عمل می‌باشد، توجه فرمایید.

توضیحات و شرایط:

- کلیه املاک عرضه شده تا مزایده با وضع موجود به فروش می‌رسند.
- انتقال سند به صورت قطعی و یا وکالتی و یا سایر موارد انجام می‌پذیرد.
- انتقاد قرار داد در قالب تقد اجاره به شرط تملیک می‌باشد.
- بانک در قبول یا رد یک یا تمامی پیشنهادات در هر مرحله مختار می‌باشد.

«املاک مورد مزایده»										
لیست املاک مازاد بر نیاز بانک سپه - شماره مزایده مرجع: ۲۱۳۳/۱۴۰۳/۰۴ - شماره مزایده در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد): ۲۰۰۳۰۰۱۳۶۰۰۰۰۳										
ردیف	هماهنگی برای بازدید	آدرس	شماره پلاک ثبتی	نوع ملک	نوع کاربری	عرصه (متر مربع)	ابعان (متر مربع)	سهم بانک	وضعیت ملک	قیمت پایه کارشناسی (ریال)
۱	مدیریت شعب منطقه سمنان	سمنان- بلوار ۱۷ شهرویر- رویه روی بانک ملی (مدیریت شعب بانک انصار سابق)	۹۷۳۱/۵۳	ساختمان	تجاری- خدماتی	۲۳۷/۷۲	۲۰۹۱/۸۲	شش دانگ	تخلیه	۷۳۷/۷۰۲/۰۰۰/۰۰۰
۲	مدیریت شعب منطقه سمنان	سمنان- میدان معلم- جنب بانک ملت (مدیریت شعب بانک قوامین سابق)	۳۵۷۵/۴۲	ساختمان	تجاری- اداری	۴۰۳/۸۵	۲۵۸۵/۷	شش دانگ	تخلیه	۸۴۹/۵۶۶/۰۰۰/۰۰۰
۳	مدیریت شعب منطقه ایلام	ایلام - خیابان ۲۴ متری حضرت ولیعصر (عج) - پایین‌تر از چهارراه سیدالشهدا (ع) (مدیریت شعب مهر اقتصاد سابق)	۱۵۱۷/۲	ساختمان	تجاری- مسکونی	۳۰۰/۱۶	۲۳۹۴/۹۰	شش دانگ	تخلیه	۶۱۳/۶۶۰/۵۸۴/۲۰۰

بانک سپه - اداره کل املاک